

skrevet ud fra hans egen erindring, er grundlaget hans meget omhyggeligt førte dagbog, således at begivenhedernes kronologiske rækkefølge næppe kan anfægtes.

Konow havde som ung fået den ærefulde opgave at være guvernør for Prins Carl, et hverv han udførte med dygtighed og takt, og som resulterede i et livslangt venskab med den senere Kong Haakon.

Som viceadmiral og chef for Søværnet kom Konow ud for adskillige genvordigheder i form af konflikter med forsvarsminister Laust Rasmussen og direktør Rechnitzer.

Efter læsningen af dette store værk bevarer man erindringen om en sjældent retlinet karakter af den gamle skole, hvis tale altid var »ja« eller »nej«, og hvis erfaring og indsigt gjorde ham til en afholdt og respekteret chef.

Det fremgår af udgiverens indledning, at han har ment det nødvendigt at udelade mindre interessante afsnit, men bogen synes ikke at have lidt skade derved. Måske ville dog nogle af de tidligste erindringer fra barndomshjemmet have givet læseren et værdifuldt tidsbillede.

Bogen er illustreret med mange fotografier, hvoraf navnlig flere fra Vestindien er af historisk interesse.

Udgiveren har gjort klogt i ikke at forsøge på at gøre Konows sprog lettere. Konows kancellistil hører med til billedet af ham selv og hans tid.

E. J. SAABYE

S. R. MEHROTRA: *India and the Commonwealth 1885–1929*. School of Oriental and African Studies: Studies on Modern Asia and Africa, No. 5. London, Allen & Unwin, 1965. 287 s. 40 sh.

Med sin undersøgelse har S. R. Mehrotra ønsket at klarlægge baggrunden for, at Indien i 1947 valgte at blive inden for det britiske Commonwealth. Det forekommer lidt tvivlsomt, om han når dette mål, men i hvert fald har han gennemført en detaljeret undersøgelse af Indiens stilling inden for Commonwealth i de kritiske årtier mellem 1885 og 1929.

Mere end halvdelen af bogen er helliget den indiske Nationalkongres og Englands holdning til den. Forf. redegør for dannelsen af Kongressen i 1885, og han påpeger – hvad der nok ikke er så nyt – dens moderate og engelsk-orienterede holdning i de første år. Udviklingen under den første verdenskrig behandles indgående. Over for det voxende indiske krav om en dominion-status og medindflydelse på egne anliggender stod den engelske regering tøvende, navnlig fordi der blandt de »gamle« dominions var en stærk modstand mod de indiske krav.

Forf. kritiserer den engelske regering for ikke i årtierne før den første verdenskrig at formulere en langsigtet politik i Indien, som det ønskedes af Kongressen. Men hertil kunne man jo nok spørge, hvilken interesse England overhovedet havde i at binde sig ved en principerklæring. Det fremgår også med al tydelighed, at da en engelsk erklæring i 1917 endelig fremkommer, er den temmelig vag, navnlig ved at understrege en »gradual development« (s. 103).

Forf. redegør for de splittelser, som prægede Kongressen i 1920'erne, hvor den unge Jawaharlal Nehru fremstod som en skarp kritiker af tanken om en dominion-status for Indien. Fortsat øvede dog den ældre fløj en betydelig indflydelse, og forf. fremhæver stærkt, at den berømte Lahore-resolution fra 1929, hvor Kongressen satte »fuld uafhængighed« som sit mål, ikke betød noget virkeligt brud med den hidtidige linie. Det fundamentale spørgsmål var nemlig, om Indien skulle opnå sin uafhængighed inden for Commonwealth eller uden for, og herom sagde resolutionen intet.

Men også andre grupper end Kongressen spillede en rolle. Bogen giver en god beskrivelse af den »nationalliberale federation«, dannet i 1920, der på grundlag af 1919-reformen forsøgte at skabe et »loyalt« samarbejde med regeringen. I mange henseender mindede federationen om Kongressen i det 19. århundrede, men dens program var for forsigtigt til at kunne tiltrække større grupper i det indiske samfund.

Endelig omtales muhammedanernes holdning over for England. Forf. mener, at den i væsentlig grad var betinget af den engelske politik over for muhammedanske lande som helhed og ganske særlig over for Tyrkiet. Langt væsentligere var dog givetvis muhammedanernes stilling inden for det indiske samfund, som forf. imidlertid ikke berører. Af forskellige grunde havde muhammedanerne vanskeligere end hinduerne ved at tilpasse sig det engelske styre i årtierne efter 1857-oprøret. Som et enkelt eksempel kan anføres, at kun 3,7 pct. af college-studerende i 1881-82 var muhammedanere, skønt mudammedanerne udgjorde godt 22 pct. af befolkningen (B. T. McCully: *English Education and the Origins of Indian Nationalism*, New York 1940, s. 179). Muhammedanerne følte sig i stigende grad trængt ud af hinduerne, og deres mål måtte naturligt nok være at søge beskyttelse af deres rettigheder og stilling over for denne udvikling. Det samarbejde, som fra 1916 blev indledt mellem den muhammedanske Liga og Kongressen, havde derfor sine stærke begrænsninger, og muhammedanernes mistro viste sig bl. a. ved deres stædige fastholden ved to krav, for det første bevarelse af de separate valglistes og for det andet en federativ struktur for Indien.

Forf.s materiale er i væsentlig grad udtalelser og erklæringer fra ledende indiske og engelske politikere. Han kan ved hjælp af det belyse en række personers indstilling til forskellige enkeltproblemer, men det billede, der tegnes af den samlede udvikling, er noget ufuldstændigt. I sin afslutning peger forf. på, at de indiske nationalister var mere engelsk-indere end indere, men at dette skulle være forklaringen på, at de trods alle besværligheder med England fastholdt tilknytningen til Commonwealth, forekommer temmelig problematisk. Forklaringen kunne snarere være, at tilknytningen til Commonwealth af de indiske nationalister opfattedes som den hurtigste og letteste måde at opnå deres mål på.

NIELS AMSTRUP